

COMPENDIUM INSTITUTIONUM D. JUSTINIANI IMPERATORIS

P A R S I.

DE PERSONIS ALIENI JURIS.

TITULUS III.

De Jure personarum.

159 **J**us personarum in Digestis dicitur *status hominum*, qualem etiam habent servi, licet aliàs non fruantur beneficiis juris Civilis L. 22. pr. ff. de reg. 7.

160 Est autem persona homo in societate civili vivens.... Status verò est *conditio hominum politica, determinans personam, ut hoc vel illo jure in civili societate quis utatur....* Alius est absolutus *competens ex jure Gentium citra respectum ad juracivitatis* v.g. libertatis, vi cuius homo alius *liber* est, alius *servus*, alius *relatus, competens cum respectu ad civitatem, qui dicitur status civitatis aut*

familie, unde dicuntur homines imò alii *cives*, alii *peregrini*. 2dò alii *sui*, alii *alieni juris*.

Præterea secundum *statum*, quem homines habent à natura, imò *ratione sexus*, alii sunt *masculi*, alii *fœminæ*. Unde fluunt sequentes regulæ:

1ma Ubi præstantia sexus observatur, v. g. in muneribus publicis L. 2. de R. 7. mas est *melioris conditionis*, ac fœmina, etiam jure Naturæ & Gentium. Grot. Lib. 2. cap. 5. §. 2. n. 2.

Regula 2. Ubi verò agitur de sexus fragilitate, aut infirmitate, fœminæ habent quædam jura præcipua, uti exemplum est in Scto Vellejano.

2dò

164 2dò ratione natiuitatis homo alius est nasciturus, alius natus. Ex quibus est

165 Regula 1. Nasciturus, quoties de illius commodo agitur, habetur pro jam nato *L. 7. de statu hom.* Secus si de ipsius damno, hinc supplicium matris & tortura est differenda. *L. 18 ff. de statu hom.*

166 Regula 2. Non tantùm mente nono & octavo, sed etiam initio mensis septimi natus est legitimus. *L. 3. §. ult. ff. de suis & legit.*

167 Regula 3. Natus decimo & initio undecimi mensis pariter est legitimus *d. l. 3.* quia mulieres quandoque seriùs, quandoque citiùs pariunt.

168 Regula 4. Regulariter esse judicandum in favorem legitimitatis, unde Senatus Parisiensis referente *Gothof. in not. ad Nov. 39. lit. E.* partum 14to mense editum ob singularem matris probitatem & indubitam pudicitiam pro legitimo declaravit.

169 Regula 5. *Lex 11. ff. de statu hom.* statuens: conceptum ex filia, patre ignorante, non esse legitimum, apud Nos non ob-

tinet, quia consensus parentum non est de substantia matrimonii.

Regula 6. Leges Romanæ Nos in hoc passu non ligant, quia Romani in hac materia fecuti sunt iudicium Hippocratis, quod per experimenta aliorum medicorum eliditur. *Strick in U. M. de stat. hom. §. 14.*

§. 1.

De libertate

Redeamus ad divisionem hominum à statu & quidem absoluto, à quo alii sunt liberi, alii servi.

Liberi dicuntur à libertate, quæ est naturalis facultas ejus, quod cuique facere libet, nisi si quid vi aut jure prohibetur §. 1. *Inst. h. t.* sive est jus faciendi quod libet, licet lege, naturâ, aut vi prohibeamur; unde liberi differunt à servis, quia hi insimul jussu domini impediuntur. *Manz. h.*

§. 2.

De servitute

Servi denominantur à servitute, quæ est constitutio juris *Gen.*

Gentium, quâ quis alieno dominio contra naturam subjicitur. Sive est subjectio à jure Gentium introducta (intellige origine tenus) quâ quis contra naturâ permissionem (utpote à qua quivis liber nascitur) alterius dispositioni subditur.

§. 3.

Servus

174 A servando dictus (eo quod victores bello captos non occidere, quod poterant, sed servare & vendere solebant) etiam mancipium dicitur, eò quod solenni venditione alienari queant, quod veteribus erat mancipio dare, & res mancipi erat res alienabilis.

§. 4.

Verna

175 Nascitur ex ancilla, quia, sicuti partus animalium ventrem sequitur, hoc est: ad dominum animalis parientis pertinet §. 19. *Inst. de rer. div.* ita partus ancillæ matrem sequitur. *L. 19. ff. de stat. hom.*

Ad Vers. *Fiunt &c.*

176 Alii quoque sunt modi, qui-

bus servi fiunt v. g. si major 20. annis ad pretium participandum se venditari passus sit, propter legis auctoritatem, improbum hoc factum punientis. *Manz. h. vid. Vitr. h. §. 12.*

COROLLARIA

De servis.

177 **I**mmum: Servos hodie licet non habeamus, non est tamen negligenda de servis materia, quia licet dicta de iis usum directum non habeant, applicari tamen certâ ratione possunt ad homines proprios, & Wildfangios in Palatinatu. Vid. *Vitriarius h. §. 17. in fine.* Sic, quemadmodum servi, à dominis durius habiti, ad asyla poterant confugere, §. 2. *Inst. de his, qui sui vel alieni jur. sunt.* Ita domini, qui nimium sæviunt in subditos, jurisdictione privantur. vid. *Struv. Exer. 40. th. ult.*

178 **2**dum: Hodie captivitas in bellis, inter Christianos susceptis, non operatur durum illum servitutis effectum, quia Xciani unius corporis mystici membra, & in libertatem filiorum Dei sunt asserti:

3tium;

179 3tium: Infideles capti à Christianis veri servi fiunt jure retorsionis, unde vendi, donari, & legari possunt. At verò quoad Christianos captos ab infidelibus probo æquam Cov. p. 2. relect. ad cap. peccatum de R. I. in 6. §. 11. n. 6. sententiam, hoc negantis, quem sequitur Strick, in U.M. de stat. hom. §. 4. quia afflicti non est addenda afflictio. Unde omnes actus liberorum celebrare possunt. Vid. Nov. Leonis 40.

TITULUS IV.

De ingenuis.

180 Ingenuis est, qui statim ut natus est, liber est, sive, qui nunquam sub jugo servitutis fuit, sive ex duobus liberis, sive duobus libertinis, sive uno ingenuo & altero libertino natus foret. Ratio: quia libertinitas dicit relationem ad patrum.

181 Ampliatur 1. Etiam si pater servus foret, modo mater sit libera, quia partus ventrem sequitur.

182 Ampliatur 2. Si mater etiam solius partus, aut solius con-

ceptionis tempore libera fuisset. pr. h. t. Quia calamitas matris non debet partui obesse.

Ampliatur 3. Licet etiam 183 mater solo gestati uteri tempore libertati fuisset donata. pr. h. t. Quia nasciturus toties pro nato habetur, quoties de ejus commodo agitur. Vid. Omnino Manz. h.

COROLLARIA

De ingenuis.

Sprenendam non esse hanc 184 de ingenuis doctrinam, licet servos rigore tales hodie non habeamus, tum quia ex hac ad materiam de hominibus propriis argumentari licet, tum quia sicuti hic ad effectum, ut quis nascatur liber, sufficit, matrem uno tempore liberam fuisse, ita pariter, ut quis legitimetur per subsequens matrimonium sufficit uno ex tribus temporibus, conceptionis, gestati uteri, aut partus potuisse inter partes contrahentes stare honestum matrimonium, de quo fusiùs Tit. 10. §. fin. de Legitimat.

E

TITU-

TITULUS V.

De libertinis.

185 Libertini sunt, qui ex justa servitute manumissi sunt. Est autem manumissio libertatis concessio, sive de manu & potestate missio, jemand der leibeigenschaft erlassen, oder freugeben. Manz. h.

*Libertini dicitur
captus liber
sorum liberi*

186 De Jure Novellarum libertini sunt ingenui, salvo tamen patronorum jure. Nov. 78. cap. 1. & 2. quod consistit in operis patrono præstandis, & in successione in bona liberti.

COROLLARIA

De libertinis

187 Manumissionis materia, & inde consequentes effectus quidem directè ad homines proprios, de quibus statim agemus, non pertinent, attamen ex hac eò argui potest. Exemplum est in L. 25. ff. de operis libert. ubi patronus loco operarum regulariter non potest pecuniam à liberto exigere, atque inde ad operas ab hominibus propriis præstandas argumentari licet, nisi ubi

aliud consuetudine, aut statuto obtinet.

TITULUS VI.

Quibus ex causis manumittere non licet.

Lege Æliæ Sentiæ non licebat servos in fraude n creditorum inter vivos manumittere, quod salvo saniori puto, hodie ad manumissiones hominum propriorum extendi posse.

TITULUS VII.

De lege Fusia Caninia tollenda.

Lex Fusia, quia certum numerum in testamento manumittendorum determinabat, tanquam libertati inimica à Justiniano est abrogata. S. un. h.

TITULUS VIII.

De his, qui sui, vel alieni juris sunt.

Sub hujus rubricæ 2do membro denuo se nobis offert de servis differendi occasio, sunt enim alieni juris, quia sub dominica potestate, quam nim. dominus habet in hominem sibi servientem & ejus bona. S. I. Inst. h.

Effe.

191 Effectus hujus potestatis olim erat. *Imò jus vitæ & necis.* §. 1. *b. t.* 2dò quidquid acquirabant *servi*, domino acquirabant. 3tò non habebant caput, hoc est: non gaudebant facultate, invito domino, celebrandi actus civiles.

192 Imus effectus sublatus est per Const. D. Antonini. §. 2. *b.* alii duo tamen adhuc perdurârunt.

Cum autem apud nos sævities illa omnimodo sit sublata, sint tamen adhuc aliquæ personæ, quæ cum servis Romani juris aliquam habeant similitudinem v. g. homines proprii de illis pauca delibabimus.

193 Homines proprii, quorum status dicitur etiam agricolatus, ab agricolatione (seu *juris vinculo*, v. g. *ex captivitate* & *destinatione ad colendos fundos orto*, quo quis cum modificatione sui liberi status alteri ad operas, *jus caduci*, *census*, & alia de consuetudine loci, pacto-ve recepta onera præstanda ex causa legitima astringitur. Ita ferè Stamm de *servit. pers. lib.* 3. cap. 1. n. 14.) varii sunt; alii enim tales sunt, *respectu fundi,*

quem colunt, alii *respectu juris personalis*, quo domino ex speciali pacto, vel etiam loci consuetudine sunt obstricti. vid. Stamm cap. 3. n. 14. lib. 3.

Homines proprios *respectu fundi* tales, in specie voco *glebæ adscriptitios*, qui fundo, quem colunt, ita adherent, ut nec ipsi, nec ipsorum liberi domino invito ab eo discedere, vel suâ voluntate se liberare valeant. Intellego tamen per *liberos respectu matris adscriptitiæ filias*, respectu patris filios *Lauterb. ad ff. de statu hom.* §. 13. At homines proprios in specie sic dictos eos appello, qui censum corporis annuum præstant, vel in pecunia vel alia re solvunt, aut ex quorum bonis dominus capit mortuarium, ut vocant, *Lauterb. L. C.* §. 14.

Ubi tamen notandum est: 195 Jura hominum propriorum juxta locorum consuetudines variare.

Sunt autem jura adscripti- 196 tiorum hæc: 1. Quod domino ad operas rusticas præstandas, sive agrum colendum, perpetuò sint devincti. *L. ne divi-*

ius 21. C. de agrico. & consf.

2. Quod à domino possint incarcerari. L. fin. inf. C. eod.

3. Quod dominis acquirant.

L. 18. C. eod.

4. Quod nati ex adscripticia sint adscripticii.

L. 24. C. eod.

5. Quod unà cum fundo possint alienari. L.

7. C. eod.

6. Quod à quocunque possessore valeant vindicari.

L. un. C. de Col. Palest. lib.

11. vid. omnino Struv. de statu hom. th. 22.

197 At jura hominum propriorum in specie ita dictorum variant, uti patet ex dictis.

198 Dubium est: an homines proprii in genere tales verè liberi sint, an verò servi? ad quod ego respondeo: eos veram, licet modificatam habere libertatem, ne vergat in præjudicium prædii, & inde dependentium servitorum, sic v. g. licet saltem de jure Justiniano adscriptitius non possit uxorem liberam ducere, L. ult. C. de agri. & consf. nec testamentum condere in præjudicium mortuarii &c. Attamen docente Strick. in U. M. de stat. hom. §. 6. vera matrimonia contrahunt Arg. t. t. & de conjug.

serv. Ad hæc liberi sequuntur conditionem patris, in cujus potestate sunt. Stamm L. C. cap. 17. n. 3.

Deinde, quia habent jus contractuum regulariter, & sibi acquirunt, si nihil decedat servitiis domino debitis.

Denique quia testamenta condant, intellige super bonis ad prædium non pertinentibus. vid Strick. L. C. & ab eo allegati Stamm. & Mevius.

Verùm dices: saltem glebæ adscriptitii non erunt liberi, quia non sibi, sed domino acquirunt, & per consequens testamenti factione destituuntur. Sed resp. non omnia domino acquirunt, & hinc testamenti factionem habent.

Vidimus hominum statum absolutum, & eò pertinentia, restat ut de relato ad civitatem videamus, juxta quem homo alius civis est, alius peregrinus.

Civitas 1. sumitur latè pro universali, seu cætn liberorum hominum, unam eandemque Majestatem per plures etiam provincias venerantium, v. g. Germania, Hispania, Gallia, &c. Etcum hac relatione ho-

mines

mines considerati dicuntur *Cives latè*. . . . 2. sumitur *Civitas strictè* pro Provinciali, seu *cætu liberorum hominum eidem Domino territoriali subje-
ctorum*, & homines talis Civitatis appellantur *Cives strictè*, v. g. *Colonienses*, *Trevirenses* &c. . . . 3. Accipitur *Civitas strictiùs* pro particulari, sive *cætu hominum eidem municipio, oppido, aut pago subditorum*, & hac acceptione homines dicuntur *Cives strictiùs*.

203 Unde 1. *Peregrinus* dicitur respectivè ad *Civitatem universalem*, qui eidem Majestati non subijcitur v. g. respectu *Germaniæ Gallus*, *Hispanus*, &c. 2. Respectivè ad *Civitatem Provinciam*, qui eidem non paret *Provinciæ*, v. g. *Saxo* respectu terræ *Coloniensis*, &c. 3. Respectivè ad *particularem*, qui eidem *Municipio* non subditur: v. g. *Nusius* respectu *Cæsaris-Insularum*. Circa quam divisionem notandæ sunt sequentes regulæ:

1ma: *Peregrini* (quales de jure Romano erant omnes, qui Majestati Romanorum non subijciebantur) non habebant

jus patriæ potestatis. §. 3. *Inst. de Patr. potest.* Nec patronatûs *L. 10. §. 2. ff. de in jus vocand.* Neque jure *conubiorum*, seu *nuptiarum*, *pr. Inst. de nuptiis.* neque testamenti *factione*, *L. 1. ff. ad L. falcidiam* fruebantur. 2da: *Hodie* aliqui saltem ²⁰⁵ *peregrinitatis effectus* cessant, hinc valent *nuptiæ* cum *peregrino contractæ*, & *produ-
cunt juris Civilis effectus*; deinde *valida* condunt *testamenta.* *Auth. omnes Peregrini C. Comm. de success.* & *regulariter legitimè* sibi *acquirunt.* Ratio est: quia *hodie* ferè ad *simplicitatem juris Gentium* in hoc *passu sumus reversi.*

3tia: *Jure Civitatis Univer-* ²⁰⁶ *salis speciali* utuntur *regulariter soli illi*, qui sunt *illius ci-
ves*: *Provincialis* verò *soli provinciales*, & *particularis* *regulariter soli municipales.* Vid. omnino *Schilt. in diss. de Jure Peregrinorum per tot.*

Intpiciamus *Statum perso-* ²⁰⁷ *narum* *relatum ad familiam*, *juxta quem aliæ sunt sui*, *alii alieni juris*; *sui juris* sunt, *qui nec sunt in potestate patriæ, nec dominica.* *pr. Inst. h. t.* & sunt

*Phœdi & an-
aluis, q. a.
raris insula
Cypri palæ
204*

patresfamilias, sive homines sui juris, qui jus habent, ut possint præesse familiæ. L. 4. ff. h. t. Quorum aliqui sunt puberes, alii impuberes, de quibus Tit. 13. & seqq. alieni juris sunt, qui subsunt alterius potestati, cum singularibus effectibus juris consideratæ v. g. servi; de quibus actum est; & filii familias, qui subduntur potestati patriæ, de quibus modò

TITULUS IX.

De patria potestate.

Potestas patria est Jus patri ²⁰⁸competens in liberos, in familia existentes, quoad personas, & res eorundem ad communem familiæ utilitatem. Struv. Exer. 3. th. 36.

²⁰⁹Notandum autem est ex Franz. h. n. 3. & ex Grot. de jure bell. & pac. lib. 2. cap. 5. §§. 1. 2. & seqq. quod pater hanc potestatem exerceat duplici respectu, ut est principium filii, vel ut est caput familiæ: Hæc præterea considerari potest, vel absolutè, v. g. quatenus pater ad instar régis liberis imperare, & actiones

eorum ad communem familiæ utilitatem (etiam cum adoleverunt) dirigere potest, vel relatè, ad specialem præeminentiam, quæ ex effectibus exponendis statim relucebit. Ex quibus

Colligitur 1. Potestatem patriam in primo sensu acceptam esse juris Naturalis, cujus effectus est exhibitio honoris, reverentiæ & obsequii. Vitriar. h. t. 2.

Colligitur 2. Patriam potestatem altero sensu consideratam esse juris Gentium, & docente Grot. de J. B. & P. lib. 2. cap. 5. §. 1. competit utrique parentum, & matri, & patri. Rationem de liberis adhuc impuberibus dat §. 2. n. 1. quia æquum est, ut qui actiones suas regere non potest, aliunde regatur. De puberibus rationem assignat §. 3. quia æquum est, ut pars conveniat toti.

Notat tamen §. 1. Quod si contendant inter se utriusque parentis imperia, præferatur patris imperium, ob sexus præstantiam. Unde

Colligitur 3. Si hæc imperia non concurrant, nempe;

si sola mater exstet, tunc huic illam juris Gentium potestatem in liberos competere, quia ex dictis æquum est, tum, ut qui seipsum regere non potest, ab alio regatur, tum, ut pars conveniat cum toto. Quemadmodum innuit lex *Wisigoth, lib. 14. Tit. 2. cap. 13. ibi: patre mortuo, filii in matris potestate consistant.*

214 At dubitabis: quomodo liberi à matre (quæ sexu est fragilis, spectando etiam jus Naturæ, & Gentium) regendi sint, cum ipsa caput familiæ non sit, neque cum liberis constituat unum totum, sive familiam? R. *Grotius L. C. §. 1.* quidem hoc imperium refundit in generationem, etiam matri communem; at *Tesm. adh. L. Grot.* illud generationi & tenerimo amoris rectius adscribit, qui etiam matrem obligat, tum ad curam singularem. non tantum actiones filiorum dirigendi ad communem Reip. necessitatem & utilitatem, verùm etiam liberis tam in vivis, quàm morientibus omni meliori modo prospiciendi, tum etiam ad tot

molestias perferendas, impensasque in vitam, & educationem faciendas, quæ omnia, quia absque imperio, tanquam medio, expediri non possunt, hinc naturalis ratio, communem Reip. necessitatem, & utilitatem intendens, jus aliquod parentibus in liberos defert, non secus ac jus aliquod, ob sumptus in res necessarios, oriri, notum est. Unde habes: quod cum imperium matri etiam competat, ipsa non absurdè familiæ caput dici, atque cum liberis unum totum possit constituere.

Colligitur 4. Ex hujus imperii exercitio oriri quoque ex parte librorum subjectionem, & consurgere ex hac obligationes inde dependentes, filius enim sese illi imperio conformando, per pactum tacitum & reciprocum patriæ potestati illi juris Gentium se subijcit, non secus, ac arrogatus ex consensu expresso sub patria potestate juris Romani constituitur.

Colligitur 5. Extraneo, etiam fratri, qui fortè in extraneum, etiam fratrem, sibi tale imperium

rium arrogaret, cui hic etiam se conformaret, non competere hanc juris Gentium potestatem patriam, quia in eo deficit ex generatione & tenerrimo amore confurgens obligatio, & hinc ex parte alterius pactum tacitum & reciprocum.

217 Colligitur 6. Patri in bastardum filium non esse concedendam hanc potestatem, nam licet hic concurrat generatio, & adesse etiam possit tenerrima affectio, attamen quia talis generatio patrem non certificat, nec ipsa conformis est juri Gentium, saltem medio, aut novissimo, hinc sicuti pater respectu hujus non tam gravem, ac respectu legitimi contrahit obligationem, ita nec prædictum consequitur imperium, nec bastardus cum patre naturali recipere tacite paciscitur.

218 Colligitur 7. Matri in præexpressis circumstantiis in filium bastardum indulgendam esse hanc patriam juris Gentium potestatem, quia matrem certificat generatio, in simulque in ea tenerrima etiam erga

bastardum præsumitur affectio, quæ imperii juris Gentium, & patriæ potestatis sunt fundamentum.

Colligitur 8. Patriam potestatem relatè ad specialem præminentiam statuunt DDres esse juris Civilis, & civibus Romanis propriam, quia nulli populo tanta in filios competit potestas, ac Romano. Unde eandem nec matri. §. 10. *Instit. de adopt.* nec ascendentibus maternis, sed soli ascendenti supermo masculino competere asserunt. Ratio hujus est: quia qui ipse est in potestate, alium in potestate habere non potest. *pr. Instit. quib. mod. jus patr. potest. solvitur.*

Effectus autem patriæ potestatis juris Civilis, solis civibus Romanis competentis, sunt sequentes. *1mus*: quod olim pater habuerit jus vitæ & necis *L. ult. C. h. t.* quæ atrocitas tamen postea est sublata. *L. un. C. de his, qui Par. vel lib. occid.*

220 *2dus*: quod pater filium propter nimiam egestatem vendere possit. *L. 2. C. de Patr. qui fil. suos distrax.*

3tius: quod quidquid filius.

- liusf. acquirit, hoc patri acquirit, dummodo peculia, *inf. per quas personas cuique acq. explananda, distinguantur. L. 2. C. h. t.*
- 223 *Atus*: quod pater filiosfam. impuberi testamento possit dare tutorem. §. 3. *Inst. de Tut.*
- 224 *Stus*: quod eidem possit pupillariter substituere. *t. t. Inst. de pupill. substit.*
- 225 *Stus*: quod filiusf. regulariter non habeat legitimam personam standi in iudicio sine patris consensu.
- 226 *At quæres*: An hi effectus etiam ex patria illa juris Gentium potestate profluant? *Respondeo in genere*: qui effectus respiciunt aut communem Reip. necessitatem & utilitatem, v. g. *filiis impuberibus tutorem constituere, pro iis testamentum condere &c.* aut qui privatam familiæ utilitatem promovent, v. g. quod *filius ob egestatem vendi, quod sine consensu regulariter in iudicio stare non possit, quod capiti familiæ acquirat &c.* patriæ potestati juris Gentium esse adscribendos. Ratio est: quia jus Gentium in ordine ad præ-
- missos effectus capiti familiæ defert supra explicatum imperium, & filium eidem subicit; & hæc mea opinio conformis est sententiis DDorum gravium & practitorum. Hinc juxta Benincas, *in tr. de paup. in 7. q. priv. 5. n. 7.* etiam mater ob egestatem filium vendere; deinde docente *Harp. ad Instit. §. fin. de tut. n. 5.* liberis, licet pro hæredibus non scriptis, testamento tutores (à jure Justiniano, & Germanico præscindendo, nequidem confirmandos) constituere; denique attestante *Lauterb. in Concl. pract. ad ff. p. 2. Exer. 4. th. 24.* impuberibus pupillariter substituere potest. Tacendo, quod *Mean ad jus Leodion. infra citan.* rem à matre profectam peculio profectio accenseat, & *Richt. in Diff. de usuf. th. 5.* matri jure patriæ potestatis usumf. in bonis paternis filiorum concedat.

COROLLARIA

De patria potestate

immum: In Electoratu Coloniensi mater filio, si in im-

F

tuere

tuere potest, saltem in propriis bonis. *Ordinat. Elect. Colon. Tit. 1. §. 11.*

228 *2dum*: In ducatus Juliac & Montium filius & filia in matris potestate sunt. *Statuta Juliac cap. 73.*

229 *3tium*: In Leodiensi principatu, mortuo patre, recidunt liberi in potestatem matris, sicque materna potestas succedanea est patriae potestatis. *Carolus de Mean in jus Leod. obs. 61. n. 5.*

Morte patris non finitur patriae potestas, sed transfunditur in maternam. *Carolus de Mean obs. 65. n. 3.*

230 *4tum*: In urbe Ubio-Agripinensi mater, patre mortuo, in bonis liberorum habet usumfructum, effectum patriae potestatis. *Statutum civitat. Colon. p. 1. art. 13. f. 25.*

DIGRESSIO.

De potestate maritali.

COROLLARIA

231 *1mum*: In electoratu Colon. maritus sine consensu uxoris nequit nec bona illata, nec acquisita vendere, aut alienare. *Ordin. Elect. Colon. Tit. 12. §. 2.*

Concordat jus Juliacense,

& Montense. *Statut. Juliacens. cap. 94. in fin.*

2dum: In ducatus Juliac 232 & Montium maritus est curator uxoris, & administrator bonorum dotalium. *Statut. Juliac. cap. 94. in fin.*

Maritus pacto antenuptiali disponere potest; *in rebus, & hypothecae jure immobilium regantur*, ne ultimò superstes uxor habeat lucrum. *Melchior Voets in histor. juris Juliac. n. 253.*

233 *3tium*: Mulieri contrahendi facultas, aut testamenti factio, vel jus standi in judicio, sine consensu & auctoritate viri non fit in principatu Leodiensi. *Carolus de Mean in jus Leodiense obs. 58. n. 7.*

234 *4tum*: In marchia Brandenburgensi maritus dimidiam bonorum in matrimonium illatorum, per statutum uxori adjectam, pacto dotali legitime minuit. *Joachimus Schep-litz ad Consuet. Brandenburg. p. 3. Tit. 2. §. 5. n. 5.*

235 *5tum*: In urbe Ubio-Agripinensi as alienum, a solo marito contractum ex bonis etiam uxoris exsolvendum est, ab

hac finè illius consensu non ecclesiasticas statuitiones. Unde
 contrahibile. *Statuta antiqua de*
civitat Colon. art. 37.

236 Modi acquirendi patriam potestatem de jure Civili sunt tres; justæ nuptiæ, legitimatio & adoptio dixi *de jure Civili*, etenim de jure Gentium patriam potestatem per patrem tacitum & reciprocum inter caput familiæ, patrem sive matrem, & filios initum, (quo illud imperat, hi autem parent) acquiri posse vidimus. De his ergò restat, ut agam.

TITULUS X.

De nuptiis.

237 Imus itaque modus acquirendi patriam potestatem de jure Civili sunt *justæ nuptiæ*, antequam autem discutiam, quid *justæ nuptiæ* sint, prius inspiciendum est: quo jure impræsentiarum utamur, an Civili an Canonico? ad quod Resp. Canonico, nam cum versemur in materia Ecclesiastica, & in casibus peccati, reflectendum non est ad sanctiones legislatoris laici, qui ejusmodi potestate legislativâ destituitur, sed sacros Canones, &

Infertur 1mò. Attendendam non esse nostri Imp. *in pr. Inst. h. t.* decisionem, quâ consensum parentum, in quorum potestate sunt contrahentes, ad justas nuptias requirit, hic enim solummodo ad *honestatem*, non autem ad earundem *substantiam* est necessarius, licet liberi sæpissimè contractum præceptum peccent, parentes in materia gravi affligendo.

Infertur 2. Quod licet Imp. 239
 solis civibus Romanis concedat nuptias celebrare & hinc peregrinos & servos ab illis repellat, attamen de jure Canonico Arg. *t. t. § de Conjug. servorum*, etiam ab his vera matrimonia contrahi posse, non est ambigendum.

Infertur 3. Imperatorem §. 240
 4. *Inst. h. t.* quidem statuere, quod fratrum & fororum liberi possint matrimonium inire, quia juxta jus Civile sibi in quarto tantum gradu sunt consanguinei, at verò, cum de jure Canonico sint in 2do gradu, hinc inter eos nuptiæ merito

ritò prohibentur. *Manz. h.*

§. 4.

241 *Iustæ ergò Nuptiæ quasi causaliter sumptæ, sunt actualis contractus, in quo personæ habiles consensu verbis, aut signis legitimè expresso se mutuo obligant ad perpetuæ vitæ societatem. Ita ferè Pirh. §. de spons. & matrim. n. 67. & post illum Leuren. ib. q. 77. n. 2. sumptæ verò formaliter pro ipso vinculo permanente, ex dicto contractu resultante, definiuntur in §. 1. Inst. de patr. potest. canonizato per cap. illud §. de præsumpt. quod sint maris & feminae conjunctio individuum vitæ consuetudinem continens. Ita Leuren. L. C. Ex quibus*

242 *Sequitur 1. Ad iustas nuptias requiri consensum mutuum contrahentium, quia continent obligationem bilateralem.*

243 *Sequitur 2. Necessarium esse consensum serium, deliberatum, hoc est: elicatum cum advertentia sufficiente ad peccatum mortale, & signis externis ad hoc institutis expressum. Unde error circa substantiam, hoc est: perso-*

nam, viciat matrimonium, utpote quod finè consensu consistere nequit. cap. 20. §. de sponsal. Nec non metus gravis, injustè in ordine ad extorquendum matrimonium à causa rationali incussus, illud reddit invalidum. cap. 14. & 15. de sponsal.

Sequitur 3. Exigi consensum in perpetuæ vitæ societatem, hoc est: in thorum, mensam, & cohabitationem, in quibus stat matrimonii finis.

Sequitur 4. Consensum in facie Ecclesiæ, hoc est: coram proprio alterutrius paroco, manifestatum exigi. Concil. Trid. sess. 24. de Reform. matrim. cap. 1. nam Trid. matrimonia clandestina declarat nulla & irrita.

Sequitur 5. Ad iustas nuptias requiri personarum contrahentium habilitatem. Inhabilitas autem hinc oritur præcipuè ex quatuor fontibus 1^{mo} ex defectu ætatis. 2^{do} ex cognatione. 3^{to} ex affinitate. 4^{to} ex publica honestate. De reliquis inhabilitatum speciebus vide Canonistas *Leur. & Reiff. §. t. lib. 4.* Unde ulterius

Sequi-

246 Sequitur 6. Impuberes, hoc est, foeminas ante annum duodecimum, & mares ante annum decimum quartum non posse valida matrimonia contrahere; *Pr. Inst. h. t. canonizato per cap. Puberes 3. & de Despons. Impub. Nisi malitia*, hoc est: prudentia & præcox iudicium, *etatem suppleat*, tum quia jura præsumunt, quod quis ante præexpressum tempus gravem matrimonij obligationem ignoret, tum quod sacri Canones, in specie *cap de illis 9. & de Despons. impub.* præactam exceptionem à regula punctualiter ponant, eo quod veritas cedat præsumptioni.

247 Sequitur 7. Cognatos quandoque nuptias injustas celebrare, *imò cognatos*, cognatione spiritali, ex Baptismo, & Confirmatione ortâ, de qua vide sis *Reiff. de Cognat spirit. & lib. 4. 2do cognatos*, cognatione legali; ex adoptione confurgente. 3tio cognatos, cognatione naturali, quæ in specie dicitur consanguinitas, de qua impræsentiarum. Est autem consanguinitas propin-

quitas seu conjunctio personarum ex sanguinis propagatione proveniens. Circa quam, antequam ad conclusiones procedam.

Notanda est, *imò vis significativa* vocum hic occurrentium; *nim. stipes, linea, gradus*. Stipes est persona, à qua alia, de quarum consanguinitate quæritur, descendunt. Linea est collectio personarum ab eodem stipite descendentium. Gradus est certa distantia unius personæ ab altera in ordine ad communem stipitem, tanquam originem consanguinitatis.

Notandum 2. Linea alia est *recta & est series personarum, quarum una ab altera descendit*. Recta alia est *ascendens*, continens personas, quæ nos genuerunt, v. g. patrem, avum &c. Alia *descendens*, comprehendens personas à nobis genitas, v. g. filium, nepotem, &c. hoc est: filii filium.

Notandum 3. Linea alia est *transversa, seu collateralis*, quæ est *series personarum, quarum nulla ab altera, sed tamen omnes ab eodem communi stipite descendunt*, v. g. duo fratres &c.

Hæc est vel æqualis, seu series personarum æqualiter à communi stipite distantium, vel inæqualis, sive series personarum inæqualiter à stipite distantium. v. g. frater & fratris filia &c.

251 Nunc pro computatione graduum notandum 4. In linea recta tam de jure Civili (quod in materia successionum & testium sequimur) quàm Canonico, in hac materia sequendo, unica statuitur regula, hæc nim. *tot sunt gradus, quot personæ, unâ*, nempe stipite, demptâ, v. g. avus mihi est consanguineus in 2do gradu, quia tres apparent personæ.

252 Notandum 5. In linea collateralali sive æquali sive inæquali de jure Civili pariter unica datur regula hæc: *Tot sunt gradus, quot ab utraque parte seu linea sunt personæ, unâ demptâ*. Vid. Reiff. *de success. ab intest. lib. 3. Tit. 27. n. 7.*

253 Notandum 6. Pro linea collateralali de jure Canonico duæ sunt ponendæ regulæ: 1ma de æquali hæc: *quoto gradu persona unius lateris, seu lineæ distat à communi stipite, tot gra-*

dibus ambæ distant inter se. Hinc duorum fratrum filii hoc jure sunt in 2do gradu consanguinei

Regula 2. De inæquali linea 254 est hæc: *quoto gradu remotior ex personis, de quibus queritur, distat à communi stipite, tot gradibus distant inter se.* Quare avunculus filia ex sorore consanguineus est in 2do gradu lineæ inæqualis. Vide hæc fufius tractantem Reiff. *de consanguinit. & affin. à n. 13.*

His prænotatis videndum 255 quoque est, ad quem usque gradum consanguinei inhabiles sint ad matrimonium contrahendum, circa quod habet sequentes regulas.

Regula 1. Consanguinei lineæ rectæ utriusque ad incedendum matrimonium inhabiles sunt in infinitum. Arg. *L. nuptiæ 53. ff. de ritu nupt.* quæ per sententias gravium Canonistarum, eo quod per sacros Canones specialiter non sit reprobata, est canonizata. Vid. Reiffens. *L. C. n. 25.*

Regula 2. Consanguinei lineæ collateralali de jure Canonico recentiore inhabiles sunt 257 ad

ad matrimonium ineundum
usque ad quartum gradum in-
clusivè. *Per cap. Non debet 8.
de consang. & affin.*

258 Sequitur 8. Affines, ab af-
finitate sic dictos, quandoque
inhabiles esse ad celebrandas
justas nuptias. *Arg. cap. non
debet 8. de Consang. & affinit.*
Est autem affinitas in specie sic
dicta *propinquitus personarum
ex matrimonio consummato
proveniens.* Ad affinitatem de-
prehendendam notandæ sunt
ex *cap. Quod 5. de Consang.
& affin.* sequentes regulæ:

259 1ma: *Maritus est affinis con-
sanguineis uxoris, v. g. forori
uxoris, sororis filix, nepti &c.
item uxoris suæ fratris filix,
nepti &c.*

260 2da: *Contra uxor est affinis
mariti consanguineis; v. g.
uxor affinitatem contrahit cum
mariti sui fratre, fratris filio,
nepote &c.*

261 3tia: *Mariti & uxoris con-
sanguinei hinc inde inter se nul-
lam affinitatem contrahunt. cit.
cap. 5. quia non steterunt in
matrimonio, tanquam affini-
tatis fonte.*

262 Notandum hinc est: *circa*

*computationem graduum affini-
tatis, quod hæc propriè gra-
dus non habeat, sed quod ipsa
ex sequenti regula deprehen-
datur; quoto gradu quis con-
sanguineus est marito, eodem
gradu uxori est affinis, & vi-
cissim.* *Reiffens. de cons. &
aff. n. 51.* Hinc frater mariti
uxori est affinis in primo gra-
du, quia marito in eodem est
consanguineus &c.

Quæres quousque affinitas 263
ex matrimonio consummato
orta affines ad contrahendum
matrimonium reddat inhabi-
les? *Resp. pro resolutione fer-
vit sequens regula: Hodie sub-
lato 2do & 3tio affinitatis genere
affinitas, ut consanguinitas,
4tum gradum non excedit. Per
cap. non debet de Cons & affin.*
Unde quemadmodum quis
consanguineam suam in 5to
gradu justè ducit, ita & eodem
gradu sibi affinem. *Laud. Reiff.
n. 47.*

Sequitur 9. Inhabilitatem 264
contrahendi matrimonium, et-
iam oriri ex publica honestate.
*Cap. ad audientiam. 4. nec non
Cap. sponsam 8. de spons. &
matrim.* Est autem publica
honestas

honestas impedimentum dirimens matrimonium cum consanguineis sponsi, aut sponsæ contractum. Ratio est: quia honestati, & decentiæ inconueniens videtur, quod quis illi jungeretur matrimonialiter, cujus consanguineæ mente & animo per sponsalia conjunctus fuit.

²⁶⁵ At quæres 1. Ex quibus sponsalibus oriatur hoc impedimentum? Resp. tam ex sponsalibus de futuro, quàm de præsentī; siue matrimonio rato; de prioribus textus punctualis est *in cap. audientiam citato de spons. & matrim. de posterioribus probatur arg. Can. si quis desponsaverit 11. Caus. 27. q. 2.*

²⁶⁶ Quæres 2. An quoque oriatur ex invalidis? Resp. de jure veteri affirmativè per *Cap. un. de Sponsal. & Matrim. in 6.* Nisi sint invalida ex capite consensûs *cit. Cap. un. . . .* At de de Jure Trid. *sess. 24. de reform. matrim. cap. 3.* Jus vetus corrigitur, ita ut ex sponsalibus quacunque ratione invalidis hodie publicæ honestatis impedimentum non consurgat.

Quæres 3. An Trid. etiam ²⁶⁷ correxerit jus vetus quo ad sponsalia de præsentī? R. negativè. Ratio est: quia in jure correctorio verba sunt intelligenda strictè, quo casu veniunt sola sponsalia de futuro, quemadmodum etiam Pius V. anno 1568. referente *Reiff. de sponsa duorum n. 14* decrevit.

Quæres 4. Ad quem usque ²⁶⁸ gradum se extendat publica honestas? R. De jure veteri indistinctè ad 4tum gradum inclusivè, at verò de jure Trident. L. C. si ex sponsalibus de futuro oriatur, primum gradum non excedit; si autem ex sponsalibus de præsentī promanet, obtinebit adhuc dispositio juris veteris. *Cap. sponsam 8. de sponsal. & matrim.* quod decidit; *Sponsam alterius nullus consanguineorum aliquo modo sibi potest matrimonio copulare.* Hæc de principali- bus requisitis ad justas nuptias, de reliquis auditorem ad Canonistas remitto.

Justæ itaque nuptiæ, hoc ²⁶⁹ est: apud nos juxta ritus sacrorum Canonum celebratæ, nobis

bis elargiuntur patriam in liberos potestatem. Arg. pr. *Inst. de patria potest.* Unde

270 Infertur nec simpliciter bastardos (nisi legitimentur) nec nefarios, nec incestuosos, nec ex quocunque damnato complexu genitos patriæ potestati subiectos esse, quia ex justis nuptiis non sunt suscepti.

271 Verùm dubitatur: an nuptiæ putativæ publicè, seu in facie Ecclesiæ finè contradictione, & bonâ fide contractæ, etiam si altera pars esset impedimenti conscia, producant patriam potestatem? Resp. filium esse regulariter legitimum, & hinc patriæ potestati subijci. *per Cap. 2. & qui filii sint legit.* Rationem dat Pontifex, quia hi filii ex bona fide parentum non debent habere jacturam.

DIGRESSIO I.

De pactis dotalibus.

COROLLARIA

272 Imum: Pacta dotalia in Electoralatu Coloniensi, cum parentum, aut consanguineorum consensu conclusa, licet in casum mortis concepta, altera

pars nequit revocare. *Ordinat. Elect. Colon. Tit. 8. §. 1. & 2.*

2dum: In ducatibus Juliæ & Montium pacta dotalia, cum consensu parentum, aut consanguineorum placita irrevocabilia, filias dotatas consentientes à successione parentali excludentia, valent. *Statut. Juliacen. cap. 94.*

3tium: Pacta futuræ successions in principatu Leodiensi sunt quidem irrevocabilia *Carolus de Mean in jus Leodiens. obs. 69.* At ea cum clausula reversionis bonorum ad proximiores: si finè liberis: mutari possunt. *Carolus de Mean in jus Leod. obs. 73. n. 2.*

4tum: Mulier Marchiæ Brandenburgensis à pacto dotali, cum consensu consanguineorum hinc inde concluso, non potest recedere, lucrum statutarium aucupando, licet hoc sit pinguius. *Joachimus Scheplitz in consuet. Brandenb. p. 3. Tit. 2. §. 5.*

5tum: In urbe Agrippinensi si ipso matrimonii facto contrahitur inter conjuges societas mobilium & acquæstum, per

subsequens pactum dotale mutabilis.

- 277 *6tum*: In Electoratu Trevirensi pacta dotalia, cum solemnitatibus testamentariis confecta, conjux, sine consensu conjugis in thesi nequit revocare. *Statut. Trevir. Tit. 6. §. 2.*

DIGRESSIO II.

De dote.

COROLLARIA

- 278 *1mum*: Filiis & filiabus, ante annum vigesimum quintum sine parentum consensu matrimonium contrahentibus, in Electoratu Colonienfi nulla dos debetur. *Ordinat. Elector. Colon. Tit. 2. §. 4.*

- 279 *2dum*: Dos, cujus usumf. maritus Trevirensis habet, eo finito redit ad dotantem. *Statut. Trevir. tit. 6. §. 33.*

- 280 *3tium*: In ducatus Juliae, & Montium filii aut filiae, qui in patris, & matris potestate existunt, sine eorum scitu, & voluntate, ante annum trigesimum filius, & ante vigesimum quintum filia, matrimonium ineuntes, dotandi non sunt. *Statut. Juliac. cap. 73.*

4tum: De consuetudine Leodiensi dos, soluto sine liberis matrimonio, non revocatur, nec redit ad donantem. *Carolus de Mean in jus Leodiens. obs. 68. n. 1.*

5tum: In Marchia Brandenburgensi mulier, licet extranea, liberis suis in divisione dotem conferre tenetur. *Joachimus Scheplitz ad consuet. Brandenb. p. 3. tit. 3. §. 13.*

6tum: Mulier ad constitutam sibi dotem agens, non fruitur in urbe Ubio-Agrippinensi communiione bonorum, per consuetudinem introductam, ut responderunt Hermannus à Wedig, & Joannes Merhem Licentiati.

§. fin.

De legitimatione.

2dus modus acquirendi patriam potestatem est legitimitio, de qua antequam hinc abeamus, agendum est: est autem legitimitio actus, quo liberi illegitimè, hoc est: extra matrimonium, nati efficiuntur legitimi.

Legitimitio est triplex, per subse.

subsequens matrimonium, per rescriptum Principis, & oblationem Curiae.... Legitimatione per subsequens matrimonium est actus quo liberi illegitimi, per verum matrimonium, à parentibus habilibus, ex post contractum, sunt legitimi. Unde

impedimenti inscia, prolem illegitimam non legitimari. Ratio est: quia matrimonium putativum non est verum, sed nullum, quod nullum producit effectum, neque positivam maculam potest abstergere. Per quæ patet ratio diversitatis: cur tamen ex putativo nascantur legitimi.

offet & quæ

286 Infertur 1. Vero matrimonio etiam à senibus, infirmis, vel in articulo mortis contracto, sive mediatum sit, sive immediatum, tam de jure Canonico, quàm Civili vim legitimativam competere, prout elucescit ex cap. Tanta 6. §. qui filii sint legit. ibi: Tanta est vis matrimonii, ut qui antea sunt geniti, post contractum matrimonium legitimi habeantur &c. hoc est: per retrotractionem ad tempus saltem nativitatis, docente Gonzal. ad cit. cap. verb. habeantur, nec non ex nostro §. fin. Ratio est, tum in vi matrimonii, tum in legislatoris voluntate, tantam matrimonio volentis inesse efficaciam.

Infertur 3. Tali matrimonio etiam adscribi effectum legitimativum, quod uno ex tribus temporibus, vel conceptionis, vel gestati uteri, vel partus editi inter partes stare potuit. Arg. L. 1. ff. de statu hom. ubi ingenui sunt, qui ex matre libera nati sunt, licet ancilla conceperit. Leuren. in foro Eccles. Qui filii sint legit. quæst. 264. num. 4. in med. Exinde

288

requiritur

287 Infertur 2. Per matrimonium putativum, etiamsi utraque pars esset in bona fide, &

Infertur 4. Partum adulterinum, si ante nativitatem moriatur conjux adulteri, aut adulteræ, nec non incestuosum, si per dispensationem sublatum sit respectivè ligaminis, & consanguinitatis impedimentum, ex subsequenti matrimonio posse legitimari, quia eo casu tempore partus partes habiles

289

fuerunt ad contrahendum.
Reiff. § qui filii sunt legit. n.
 40. & 41. Non obstante
cap. Tanta &c. cit. quia loquitur
 de prole suscepta, hoc est:
 nata.

290 Inferitur 5. Partum ejusmo-
 di per subsequens matrimo-
 nium regulariter non legitima-
 ri, si impedimentum prius
 post partum editum compe-
 riatur esse sublatum, quia tunc
 nullo tempore partes habue-
 runt contrahendi habilitatem.

291 Notandum tamen est 1. Quod
 si ante partum incestuosum
 editum præcessisset matrimo-
 nium duntaxat in *figura*, &
 deinde contingeret super im-
 pedimento consanguinitatis,
 aut affinitatis dispensari, partus
 per subsequens matrimonium
 legitimaretur, quia tunc di-
 spensatum matrimonium re-
 trotraheretur ad tempus ante
 partum. Ita quo ad rem *Leuren.*
infor. benef. q. 260. n. 3. p. 1.

292 Notandum 2. Quod si par-
 tes ante partum (nullo etiam
 figurato matrimonio præce-
 dente) dispensationem petiif-
 sent, & supplica, desuper
 præsentata, reperiretur signa-

ta, secutum deinde matrimo-
 nium partum legitimaret. Vid.
 quo ad rem *Barb. in Collect. ad*
Decret in cap. Tanta cit. n. 40.

Inferitur 6. Pacta dotalia ho- 293
 die ad legitimationem per sub-
 sequens matrimonium non esse
 necessaria, nam quod §. noster
 eorum faciat mentionem, fortè
 ideo est, ut matrimonium in-
 de valeat probari. Igitur cum
 de illo hodie per Parochum &
 testes affatim doceatur, etiam
 omissis illis sequetur matrimo-
 nii effectus nim. legitimatio.
Strick. in U. M. de his, qui sui,
vel alieni juris sunt.

Inferitur 7. Quod, licet §. 294
 noster decidat, liberos, ex
 concubina susceptos, per sub-
 sequens matrimonium legitimi-
 mari, de jure Canonico tamen,
 per *cap. Tanta &c.* indefinite
 loquens, quoque hoc modo
 legitimentur alii liberi natura-
 les, quod jus in praxi sequi-
 mur. *Barbosa ad cap. Tanta &c.*
n. 5.

Inferitur 8. Contra *Franz.* 295
h. n. 9. ad legitimationem per
 subsequens matrimonium, ne-
 que de jure Canonico, neque
 Civili necessarium esse libero-
 rum

rum consensum. Ratio stat in interesse publico, & favore matrimonii. *Brumm. ad L. ult. ff de his, qui sui vel alien. jur.* Argumenta *Franz.* non obstant, quia pertinent ad legitimationem per rescriptum aut oblationem Curiae, vel instrumenta dotalia, vel per testamentum patris, de quibus agit *Imp. Nov. 89. cap. 2. 8. 9. 10.* concludens *cap. 11. ad prædictos modos legitimandi consensum liberorum requiri.*

eorum consensu, extraordinariè efficit legitimum. Unde

Colligitur 1. Gratiam hujus legitimationis concedi à Romano Pontifice in spiritualibus, & ab Aug. Imperatore, imò hodie etiam à Statibus Imperii in suis territoriis; quo ad temporalia. Ratio est, quia Ille in illis, & Hi in his principali fruuntur autoritate.

296 Effectus hujus legitimationis est: quod in omnibus, & per omnia æquiparentur legitimè natis, & hinc ad parentum hæreditates sint admittendi, veniant sub dispositione hominum, & statutorum, requirente, licet legitimè natos, admittantur ad officia & dignitates (exceptâ Cardinalitâ ex *Disposit. Sixti V. P. O. M.*) & dentur eisdem literæ natalitiæ.

Colligitur 2. Apostolicos Legatos, vice Pontificiâ, & Comites Palatinos Casareâ ad præsentem effectum fungi. Ratio: quia, sicuti Princeps per seipsum in lege dispensare potest, ita alteri eandem facultatem potest concedere.

Legitimatio per rescriptum

297 *Est actus gratiosus, quo Principalis auctoritas, aut illi æquivalens illegitimum consentientem ad rogatum patris, non habentis alios legitimos, aut cum*

Colligitur 3. Requisita hujus legitimationis esse sequentia: imò quod illegitimus non possit legitimari per subsequens matrimonium, v. g. quod mater prolis sit mortua; non possit haberi dispensatio &c. quia est modus legitimandi extraordinarius, quod tamen requisitum docente *Strick. in U. M. de his qui sui &c. §. 17.* hodie cessat, 2dò regulariter, ut non adsint alii legitimi, aut illi consentiant, quia

non præsumitur Princeps illis velle præjudicare. 3^{to} ut legitimandus saltem tacitè in eandem consentiat per *Nov. 89. cap. 11. 4^{to}* ut pater ipse Principem roget, aut liberi per productionem testamenti patris. d. *Nov. 89. cap. 10.* quod tamen etiam hodie ab usu recessit. trad. *Strick. L. C.*

301 Effectus hujus legitimatio- nis est, quod legitimati per Rescriptum quandoque succedant in hæreditate paterna, evadant habiles ad dignitates, & officia; non admittuntur tamen ad Assessoratum Camerae Imperialis, nec Doctoratum. *Myns. 4. obs. 31.* Neque in omnibus & per omnia legitimè natis æquiparantur.

COROLLARIA

*De legitimatione per re-
scriptum.*

302 In Marchia Brandenbur- gensi legitimati per rescrip- tum Principis jus suitatis, & agnationis habent, & patri succedunt, per assimilationem cum adoptione. *Joachimus Scheplitz in Consuetud. Bran- denb. p. 3. tit. 3. §. 13. q. 2. n. q. 67.*

Legitimatio per oblationem Curiae.

Est actus, quo pater filium 303 naturalem consentientem Curiae offerendo legitimum reddit. Per Curiam autem aliqui intel- ligunt familiam Principis; vid. *Manz. h. n. 4.* alii Curiam civitatis, ex qua quis est oriun- dus, intelligunt. *Myns. h. §. 2.*

Hodie, cum officia Curialia 304 sint quæstiosa, rariores sunt hæ curiis factæ oblationes, *Strick.* tamen in *U. M. ubi supra §. 19.* tenet: bastardum à Prin- cipe sciente senatorem consti- tutum, tacitè legitimatum censi; at foeminam, quæ viro in dignitate constituto nu- beret, nequaquam legitimari. §. 20. Ex quibus omnibus

Colligitur: Legitimatio- 305 nem per subsequens matrimo- nium operari patriam potesta- tem in liberos naturales, etiam invitos & dissentientes, at verò quæ fit per Principis Rescrip- tum, aut Curiae oblationem, non nisi in volentes, & con- sentientes. Ratio est, quia in priori casu matrimonio præci- sè tanta vis est indulta, at in poste-

posterioribus Principi & Curia non, utpote à quibus inviti patriæ potestati non subji-
ciuntur. Unde puto, quod si infans per Rescriptum legitimaretur, pubes factus posset contra legitimationem reclamare. Et hæc de 2do modo acquirendi patriam potestatem dicta sufficiant, nunc ad 3tium.

legitimus, quo homo sui juris, seu paterf. in filium assumitur.
§. 1. h.

Adoptare absolutè non possunt *imò* filiasfam. per L. 21. ff. ad Leg. Jul. de adult. 2dò qui filios à natura habere non possunt, §. 9. Inst. h. 3tò qui adoptandis non sunt majores plenâ pubertate, hoc est, 18. annis §. 4. Inst. h. t.

TITULUS XI.

De adoptionibus.

306 Tercius modus acquirendæ patriæ potestatis est adoptio. pr. Inst. h. t. quæ, licet non frequentetur, est *actus legitimus, per quem quis alteri filius efficitur in ordine ad certos juris effectus.* Dicitur autem *actus legitimus*, quia certas solennitates requirit. ... Dicitur etiam, quod ipsa filium, non tamen semper filiumf. efficiat, quia adoptio in specie juxta dicenda aliquando non operatur patriam potestatem.

307 Adoptio in specie sic dicta, est *actus legitimus, quo filiasfam. alteri filius efficitur.* §. 1. h. Arrogatio verò est *actus*

Secundum quid adoptare non possunt *imò*: Fœminæ. §. 10. h. Nisi in solatium liberorum amissorum ex indulgentia Principis. 2dò: Minores annis 60. nisi causâ cognitâ, & ob urgentem rationem v. g. adversam valetudinem, L. 15. §. 2. h. t. 3tò: Tutores & curatores propter suspicionem intercipiendarum rationum, nisi probetur specialis affectio. L. 17. pr. h. t. 4tò: Qui filium semel adoptatum emancipavit, ob animi inconstantiam. L. 37. s. 1. ff. h. t. 5tò: Qui liberos naturales habent, nisi ex justa causa. L. 17. §. 3. h. t.

Adoptari possunt omnes, qui non prohibentur, vetantur autem. *imò*: Servus §. ult. h., 2dò: Natumajorâ minore

§. 4. *h. 3tio*: Filius naturalis à patre suo, *L. 7. C. de nat. lib.*

4to: Plures ab uno, *d. L. 15.*

§. 3. *5to*: Nemo in fratrem adoptari potest. *L. 7. C. de hered. Inst.* quia adoptio imitatur naturam.

³¹¹ Adoptio in specie requirit
imo: Consensum patris, & saltem tacitum adoptandi *L. 5. ff. h. t. 2do*: Autoritatem magistratûs. §. 1. *Inst. h.* Hodie sufficit autoritas cujuscunque magistratûs, habentis ordinariam jurisdictionem. *Strick, in U. M. s. 5. h, t.*

³¹² Arrogatio puberis exigit
imo: Consensum expressum arrogandi, *d. L. 5. 2do*: Consensum curatoris. *L. 8. ff. h. t. 3tio*: Autoritatem Imperatoris. *L. 2. in pr. ff. h. t. 4to*: Causæ cognitionem. §. 3. *Inst. h.*... quâ volentis arrogare, aetas, facultates, mores, & numerus liberorum examinantur.

³¹³ Arrogatio impuberis requirit autoritatem Principis, *d. L. 2. h. t.* Autoritatem tutorum. *L. ult. C. de auth. præst.* Autoritatem consanguineorum, *L. 2. C. h. t.* Causæ cognitionem. *d. §. 3. h.*... Et de-

nique cautionis præstationem, puta: quod arrogando, in im-
pubertate mortuo, arrogator bona ejus proximioribus velit restituere, nec non quod in casum injustæ emancipationis aut præteritionis, præter bona arrogati restituenda, eidem quartam priorum bonorum velit relinquere. Plura volens scire adeat *Manz. Harp. Franz. & alios.*

Notandum hodie ad arro- ³¹⁴
gationem loco autoritatis Imperialis, saltem sufficere Dominorum territorialium autoritatem, imò magistratuum inferiorum, habentium ordinariam jurisdictionem, modò cætera requisita observentur. Prout *Nov. 27. Leonis Imp. inf.* disponit, & tradit *Rick. de Un. prol. cap. 6. n. 6.*

Effectus arrogationis est, ³¹⁵
quod arrogatus cum liberis & bonis transeat in potestatem arrogatoris. §. *pen. Inst. h.*... Adoptionis autem factæ ab extraneo effectus est, non quod patriam potestatem, sed solummodo jus succedendi ab intestato operetur. §. 2. *Inst. h.*... Licet adoptio in specie facta ab ascen-

ascendentium aliquo patriam potestatem producat, propter concurrens duplex vinculum.

APPENDIX

De unione prolium.

316 Adoptioni simillima est, in Germania frequentissima, *prolium Unio, Die Einkindschaft*, quæ est actus legitimus, quo diversorum matrimoniorum liberi quo ad parentalem successionem ita inter se parificantur, quasi ex eodem matrimonio nati forent.

317 Sequitur itaque imò quod, cum unio prolium sit actus legitimus, ipsa certas solennitates de moribus Germaniæ, nec non Statutis variorum locorum requirat. Ima est consensus à proximioribus liberorum uniendorum cognatis præstandus. *Rick. de un. prol. cap. 6. n. 8.* quod probat exemplo arrogationis impuberi factæ. Prout etiam videtur innuere *Stat. Jul. cap. 76. §. Es sollen ic.*

318 2da est consensus tutorum, aut curatorum. Quam conclusionem *Rick. L. 6. n. 19.* intelligit de casu, ubi liberi ha-

bent tutores, aut curatores, putans, aliàs consensum non esse necessarium; at *Gail. 2. obs. 125. n. 5.* contrariam verriorem arbitratur *Arg. L. 8. ff. de adopt.* Prout etiam specialiter statuit *Ord. Col. Tit. 10.* quod liberis tutores aut curatores illo casu dandi sint; *Die an eydes statt behalten sollen, daß es denen kinderen besser gethan, als gelassen seye: Licet Statut. Jul. cap. 76.* negotium unionis, in defectu tutorum aut curatorum avo, & aviæ, & his pariter non existentibus, quatuor proximioribus consanguineis videatur committere.

3tia est authoritas Magistratus, ordinariam jurisdictionem habentis, & quidem plerumque competentis intuitu domicilii aut bonorum sitorum *Carpz. 5. resp. 6. n. 15.* Quod pariter confirmat *Stat. Jul. cit. cap. 76.* ibi: *richter und scheffen, darunter er gesessen ic....* aded, ut *Rick. L. C. n. 43.* statuatur, quod si alius sit domicilii, alius rei sitæ, uterque adeundus sit.

4ta est causæ cognitio, hoc est:

H

est:

est: diligens inquisitio bonorum, conditionis, ætatis, ac valetudinis utriusque parentis, ut evitetur magna inæqualitas. *Rick. L. C. n. 12. Dixi: magna inæqualitas &c.* Nam parvam considerandam non esse docet *Laud. Rick. n. 13.*

321 5ta est Decreti judicialis interpositio, per modum approbationis & confirmationis. *Rick. de Unione prol. cap. 6. n. 43. quod n. 45. ampliat, ut etiam sufficiat, decretum supervenire, secus ac in alienatione rei pupiliaris immobilis. Ubi*

322 Notandum 1. Non requiri, nisi ad probationem, ut unio prolium in archivium publicum inferatur, hinc si de unione aliunde constet, non est necesse, ut de ea ex archivio doceatur. *Strick. in U. M. h. t.*

323 Notandum 2. Has solennitates etiam inter rusticos ita esse necessarias, ut omissis, ad partis impugnantis instantiam, tanquam nulla unio, à iudice sit declaranda. *Gail. 2. obs. 125. n. 8. Rick. L. C. n. 45.*

324 Sequitur 2. Non tantum liberos ex matrimonio modo

procreatos, verum etiam adhuc procreandos, seu qui sperantur, uniri posse. *Rick. cap. 4. n. 1. . . .* Neque corrumpit unio, si postea nulli nascantur, cum non liberi, sed spes procreandorum sit alterum illius extremum.

Sequitur 3. Præcipuum unionis prolium effectum esse, quod uniti liberi vitrico suo, aut novercæ unientibus succedant, quasi essent veri eorum liberi. *Rick. cap. 6. n. 67.* Ratio est: quia hoc sine unio celebratur,

Notandum tamen: hanc 326 successionem non esse reciprocam, hinc nec parentes unientes, inverso mortalitatis ordine, liberis unitis (contrariam tenet *Strick. in U. M. h. t. §. 14.*) nec liberi sibi invicem succedunt, quia unio duntaxat quo ad parentalem successionem celebratur.

Sequitur 4. Quod unio prolium non operetur patriam potestatem. *Rick. cap. 8. n. 1. & seq.* Nec cognationem, nec affinitatem generet. *Rick. cap. 9. n. 20.*

Sequitur 5. Quod, cum 328 unio

unio prolium certo respectu, nim. quoad filios adscititios, sit actus inter vivos, regulariter ab una parte, alterâ invitâ, revocari nequeat, *Rick. cap. 8. n. 7. seq. . . .* At verò, quia respectu liberorum verorum, utpote inter quos, & verum parentem nullum pactum intercedit, vim duntaxat habet ultimæ voluntatis, revocari usque ad legitimam tutò potest.

COROLLARIA

De unione prolium.

329 *1um*: In Electoratu *Colo-* *lon.* unio prolium non complectitur hæreditates, à latere devolutas, neque testamentarias, non comprehendit donationes aut alio titulo quæsitæ. *Ordinat. Elect. Colon. tit. 10. §. 3.*

330 *2dum*: In eodem Electoratu uno vel altero ex liberis unitis decedente, vivo parente adscititio, hic cum unitis *in bonis unionis succedit.* *Ordinat. Elect. Colon. tit. 10. §. 4.*

331 Diximus: *vivo parente.* Defuncto utroque, & divisione factâ, unio evanescit. *Ordinat. Elect. Colon. l. cit. §. 5.*

3tium: In ducatibus *Julia* 332 & *Montium* liberi prioris thori præcipua habent legata, donationes & cum parentibus succedunt unitis, finè liberis defunctis. *Ordinat. Juliae. cap. 76.*

4tum: In Electoratu *Tre-* 333 *virensi* parens adscititius cum veris suis liberis succedit liberis unitis prædefunctis. *Statut. Trevir. tit. 9. §. 5.*

TITULUS XII.

Quibus modis jus patriæ potestatis solvitur.

Patria potestas solvitur 1. Ju- 334 re cogente, v. g. ob nimiam lævitiam patris &c. 2. Morre, tam naturali, puta: ejus, qui filium immediatè habet in potestate, *pr. Inst. h. . . .* quàm Civili, quæ contingit de jure Justiniano, per deportationem, non relegationem; hodie tamen etiam per hanc, si sit perpetua, nec non per professionem religiosam. 3. Dignitate, v. g. solâ Patriciatûs ab initio. *§. 4. b.* postmodum omni dignitate, quæ ab oneribus Curia liberabat, v. g. Consulari, *L. fin. C. de Decur.* nec non

Episcopali. Nov. 81. cap. 3. . . . Struv. Exercit. 3. th. 68. ibique Mullerus.
 Non tamen Doctorali, nec Clericali, si ecclesiastica exceperis, quia hæ dignitates inter modos dissolvendi patriam potestatem nullibi referuntur.

335 Notandum hic: Per captivitatem patris, patriam potestatem duntaxat suspendi. §. 5. h. quæ tamen per illius redditum reviviscit. d. §. 5. At verò per patris mortem ob legem Corneliã finguntur liberi à primo captivitatis momento sui juris fuisse. Arg. §. ult. Inst. quib. non est perm. fac. test.

336 4to Solvitur patria potestas voluntate patris, vel expressã quæ est actus, quo liberos non dissentientes apud competentem judicem de manu nostra mittimus. §. 6. Inst. h. t. . . . vel tacitã, v. g. si pater diu passus sit filiumf. agere res suas, ùt patremfamilias. L. 1. C. de patria potest.

337 Hodie quidem solæ nuptiæ per filium contractæ patriam potestatem non dissolvunt, uti nec de jure Justinianæo, bene tamen si separetur à domo paterna cum institutione propriæ rei familiaris, foci & laris.

COROLLARIA

De emancipatione.

1um: In Electoratu Co. 338
 loniensi, contracto à liberis matrimonio, aut post annum 25. institutis propriis laribus & foco, aut etiam aliter factã separatione, superstes in bonis, rupto thoro parentum devolutis, usumfructum amittit, solutã, in puncto saltem, patriã potestate. Ordinal. Electorat. Colon. tit. 8. n. 9. in 5.

2dum: Nuptiæ moribus Leo. 339
 diensium vim habent emancipationis. Carolus de Mean in jus Leodiens. obs. 83. n. 1.

3tium: In Marchia Bran. 340
 denburgensi liberi, se à parentibus separantes, præsertim matrimonium contrahentes, de bonis adventitiis, & aliis, in quibus patri competit ususfructus, liberè disponunt. Joachim Scheplitz in Consuetud. Brandenb. p. 5. tit. 4. §. 1. n. 4.

* * *

COM.